

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . 5 » — »
Negyedévre . . . 2 » 50 »
Egy óra . . . — » 85 »
Egyes szám ára 4 kr.

Kiadóhivatal:

PÉCSETT, Mária-utca 1. sz.
a kir. ítélőtábla épületével szemben,
hová az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Szerkesztői iroda:

PÉCSETT, Mária-utca 1. sz.
a kir. tábla átellenében.
hová a lap szellemi részé-
illető minden közlemény in-
tézendő.

Kéziratot vissza nem adunk

Hirdetéseket

a kiadóhivatal vesz föl.

PÉCSI FIGYELŐ

POLITIKAI NAPILAP.

Sztrájkvezér az esküdtsek előtt.

— Saját tudósítónktól. —

Pécs, 1898. március 19.

Lapunk esti számában közöltük a Neuschloss cég által Schmira Károly szocialistavezér ellen indított sajtópör tárgyalásának lefolyását a tanukihallgatások befejeztéig, mikor is a bíróság és az esküdtsek néhány percig nyugodni ment s azután újból megnyitván az ülés, első sorban a tanuk díjai állapították meg s azután kezdette el dr. Nagy Dezső magánvádla a

vádbeszédet

körülbelül a következőket mondván: »Tekintetes törvényszék, tisztelt esküdt urak! Mikor a vád alapját képező nyomtatványt kézhez vettem, először nem tudtam, hogy ki az, a kivel szemben fogok állani. Egy ideális szocialista, ki a nép, a munkások javát szem előtt tartva, a szenvedély által el engedti magát raagdatni, vagy egy közönséges izgága ember? A tárgyalás folyama tisztázta ezt a helyzetet és kivilágított, hogy vádlott egy izgága ember, a szó közönséges értelmében, ki nem a munkások helyzetén akart segíteni, mert működését nem ott kezdte, a hol egy ideális szocialistának arra tér nyílik, hanem ott, a hol apostoli működésre semmi szükség sincs, hanem igaztalan vádakkal, rafogással ott csinál zavarokat, a hol a munkásosztály helyzetének javítására semmi szükség sincsen. Lucifer szelleme bujt ebbe az emberbe, a ki nem tudom hogy Fausztban, vagy Madách tragédiájában szerepel-e, a sátáné, a mely csak arra törekszik, hogy a meglevőnél rosszabb helyzetet teremtsen.

Mikor Pécs városát a kormány kiszemelte arra, hogy egy hazafias intézet, a honvédhadapród iskola székhelyévé tegye, midőn a Neuschloss Ödön és Marcell magánvállalkozó cégnek adta ki ezt a vállalatot, a melynek egy olyan épületet kell itt emelnie, a melynek építési költsége egy millió forintba kerül s ez az összeg mind a pécsi munkások kezébe megy át, akkor ez az ember, ez a Mephistó előáll, s tudva azt, hogy az építkezést a vállalkozóknak 1898 szeptember elsejéig be kell fejezni s minden további napért nagy banatpenz fizetésére van kötelezve, a ki elég intelligens arra, hogy ekként a helyzetet felismerje: sztrájkot indít, rábirja a munkásokat, hogy hagyják abba a munkát és azután panaszkodik, hogy nem fogadják fel a pécsi munkásokat, hogy idegenek kezébe megy az a sok pénz, melyet első sorban a pécsieknek van joga megszerezni.

Ha az lett volna célja vádolttnak, hogy a munkások sorsán segítsen, egészen más eljárást kellett volna követnie, nem pedig azt, hogy midőn egy bizottságnak tagja volt, a mely elhatározta, hogy népgyűlést hív össze, ő minden megbízás nélkül úgy szövegezte a mint azt tette, a mi határozottan rossz szándékra vall, a mi elmérgesítette a dolgokat azáltal is, hogy eleve utját vágta annak, miszerint azon a gyűlésen valami józan határozatot hozzanak, a mi a munkások érdekeit is előmozdította volna.

A felhívást felhasználta mások — a val-

lalkozók — meggyalázására, rágalmozására és inficiálta a gyűlés hangulatát: ez az ember áll a t. esküdtsek előtt most.

Mielőtt rátérnék vádlott védekezési módjára, előbb a dolognak jogi oldalát óhajtom megvilágítani, mely az egésznek gerincét képezi. A felhívás tartalma — ha igazak volnának a benne foglaltak — közmegvetés tárgyává tennék a vállalkozókat, tehát becsületsértők s mivel nem igazságot ad elő, rágalmozó is. Ez jellemzi az egész nyomtatvány tartalmát. Úszorásoknak nevezi a vállalkozókat, a kik a munkások vérét kiszipolyozzák, pedig azok nem hogy ezt nem tették, de ellenkezőleg, a leg-humánusabban viselték magukat munkásaik irányában.

Védekezésében pedig nem a tagadást veszi mentő eszközül, hanem vállalkozik a rágalmozó és becsületsértő kifejezések és állítások bebizonyítására.

Az a kérdés, hogy vajjon sikerült-e ez a vádolttnak?

Mert még azt is fel kell említenem, hogy mindazok a vádak, melyeket Schmira felhoz, talán képezhetnék panasz tárgyát, ha igazak volnának, de rágalmozásra és becsületsértésre jogot még akkor sem adnának.

Hiszen ha panaszra volt ok, tudhatott volna más utat is, elmenni a munkavezetők-höz, ha azok nem orvosolják, a vállalkozókhoz, a kik bizonyára nyújtottak volna orvoslást, de ő ezt nem tette, hanem mint a bűnös gyermek a fenyegetés eikerülését akarva felhoz minden hihetetlen védelmet, úgy kifaragta ő is ezeket a nem létező vádakot s állítja, hogy be is bizonyítja azokat.

A szociális tannak, a melynek apostola gyanánt akar vádolt feltűnni, nem egyenlőség az elve, hanem épen ezen cím alatt vannak martalócok, akik épen úgy, mint a fát a fagyöngy, a szőlőt a filloxera elpusztítja, pusztítanak, zsákmányolnak, minden életerőt elrabolnak, kiknek nyakán elősködnnek és a martalócok, kik közé Schmira is tartozik, százszor is vétkesebbek más közönséges vétkesnél, mert azoknak kiszipolyozását célozza, kiknek elvtársai, apostolai gyanánt akarják magukat feltüntetni.

Ennek az itt vádolttnak esete eszembe jutott egy szocialista sajtópert, melyet Budapesten tárgyaltak s melynek hőse ugyancsak hangoztatta az »elvtársak, munkástestvérek« kifejezéseket és kiderült róla, hogy soha munkás nem volt, pennaforogtás volt a mestersege, ezzel szerzett magának nagy összegeket, épen úgy, mint vádlott, kinek, mint tudom, két háza is van Pécsen s most ebből az alkalmából a harmadik megszerzésére iparkodott.

A prófétáskodás ilyen embereknél kifizeti magát, de okulhat ezeknek a példáján egyrészt az intelligencia és a hatóság, másrészt maguk a szocialisták, akik most megismerhetik, hogy milyen érdekek vezetik az ő vezéreiket.

Talán kevés szót szenteltem vádlott jellemzésére, de őt a tények jellemzik legjobban. Vádlott kérdést intézett tanuihoz, kikről azt hitte, hogy támogatni fogják, azokon látszott is, hogy iparkodnának támogatni őt, kit eddig vezérüknek ismertek el, de mig vádolttnak tudása nagyobb az övéknél, bennük

nagyobb az erkölcsi intelligencia, a mely az igazság kimondására birja őket és tartózkodva a ferdtéstől, kimondották a valóságot, megcáfolva a vádoltat.

Megmondották, hogy munkára nyílt alkalom, dolgoztak szívesen jó bérért, még éjjeleken át is, önként ajánlkoztak és a vádlott ezt úgy tünteti fel, mintha kényszerítették volna őket a munkára.

Felhozza azt, hogy a munkások szelben dolgoztak a harmadik emeleten s mivel életüket, egészségüket feltették, le akartak onnan jönni, de a pallérok nem engedték s ezt ő erőszakoskodásnak nevezi, holott kiderült, hogy a munkások nem voltak vesélyben, hanem bizonyára Schmira akart ilyképen pihenő időt szerezni magának, hogy aztán kaszinózzanak, a hol természetesen őt illette volna a vezérszerep.

A legvérmesebb szocialista munkájában ez van benne: »Mi a tulajdon? A lopás!« Schmira ennél messzebb megy, mert az ő általa vallott elvek még ezt a vérmes állítást is felülmulják; az ő elve az, hogy ő maga szipolyozza ki a munkásokat, igen Schmira ur (felé mutatja a nyomtatványt) kegyedet illetik meg méltán az itt felsorolt kifejezések.

Talán különösnek tetszik, hogy mi a t. esküdtsek elé jöttünk panaszunkkal, de három szempontból tettük ezt. Mert a vádló cég nem tekint el egy Schmira kicsinysége fölött, hanem ugyszólván felemelte őt azon magaslatra, melyen magát vádjai alól tisztázni óhajtja, másodsorban humanus eljárását óhajtotta igazolni, nemzeti érdeket tartván szem előtt és harmadszor a megsértett jogrendért akart elégtételt nyerni, leleplezni az ál szocialista apostolt és bebizonyítani annak vétkességét, kerem a t. esküdtszéket is, hogy mondja ki reá a vétkest.

Az rögtönzött, de nagy tudásra és gyakorlottságra valló, sok helyen szónoki lendülettel előadott beszéd után az elnök Schmira Károlyt hivta fel védelmének előadására, mire ő felemelkedvén, nyugodt, lassu hangon kezdte meg

védbeszédét.

Az ő kenyere, — ugymond, — nem a toll, nem a védekezés, hanem a kalapács, melytől kergesek tenyerei. Magánvádoló izgatónak, szocialistának nevezi őt, pedig ő csak vallja a szocialista elveket, de nem káros izgatásokat folytat.

És még ha izgatna is, nem az izgatás-e az általános haladás indító oka, nem izgatnak-e a boszorkányégetés ellen, a mit ha kiirtottak, most mondhatják a hadapródiskola gyors felépülésére, hogy boszorkányság, mert gyorsaság nem boszorkányság.

Lucifernek, az önzésnek szelleme nem benne van, hanem az építkezés vezetőiben, mert azok akartak nyereséget tenni zsebre, nem ő.

Mikor a sztrájk kiütött, akkor is leirták és elszórták a munkások a sérelmeiket tartalmazó pontokat, de akkor a vállalkozók nem indítottak sajtópört, hanem indítanak most, midőn egy csapásra egy szocialistát is üthetnek.

Hiszen őt felszólították, hogy maradjon ott dolgozni, be akarták dugni a száját, de ő

nem hagyta, inkább ott hagyta a munkát, ezt nevezik talán önzésnek?

Amerikában egy fuvaros 2 lóval terhet szállított s mikor kocsija megakadt, egyszer közéjük ütött, de aztán kifogta őket, hogy pihenjenek. Egy európai azt mondotta erre, mért nem üti tovább a lovakat? Erre azt felelte, hogy azért, mert még máskor is használni akarja őket. Itt azonban addig hajszolták a munkást a meddig csak bírták.

A bánásmódról felemlíti, hogy igenis kényserítették a munkásokat a munkára, mert különben elbocsájtották volna őket. A magánvádló hivatása nem az, hogy falazzon, nem is tudja hát, hogy 20 méter magasban, a III-ik emeleten, szélben, viharban, fagyban dolgozni: veszedelmes-e? A munkások célja volt, hogy az épület a rendes időre elkészüljön. Mikor még nem volt tető alatt az épület, akkor akarták az akkordmunka miatt abbahagyni a munkást a munkát. Ő fellépett ekkor — nem mint Lucifer és Antikrisztus — hanem mint békitő és nem is volt sztrájk az építkezésnél, míg ő ott volt. Azt is mondták róla ezért, hogy meg van vesztegetve a vállalatától. *Ő nem a személyek ellen, hanem a rendszer ellen irt és nem személyeket akart sérteni, hanem a rendszert a kellő képeben leleplezni.* Mikor a panaszok már kitortek, ekkor irta ő a közleményt. Eppen ekkor hallotta Nagy Józseftől, hogy a pallérok revolverrel jártak a munkások közt. Ő nem félt ekkor, de azért említette ma fel, mert a munkavezetők lelkiismeretét jellemzi. Nem olyan rózsás a kőművesek helyzete, mint a magánvádló leírta. Több fizetést kaphatnak ugyan, de nem kapnak 3 frtot, hanem 1 frt 50 krt. Házuk nincs s hogy tisztességes ruhában járnak, az a szocialisták műve. Ezelőtt öt évvel a kőművesek verekedő fajzat volt; a budai városi elverte a szigeti városit és megfordítva. *A szocializmus tette a kőműveseket békeszeretőkké.* A munkarendvédő bizottság megbízást sosem adott ki s neki kötelessége volt a felhívást megírni. Nem lázítani, sérteni akart a felhívás, hanem a helyzetet lefesteni a munkások előtt. Az eszéki és vidéki kőművesek a pécsiek ellen voltak kijátszva, nem mondom, hogy a vállalkozók tudtával, de a pallérok felbujtása folytán. A szocialdemokraták ideálja a 8 órai munkaidő s legalább a vallásadta ünnepeket akarták megünnepelni. Elég volt a vasárnapi munkaszünet felfüggesztése is. Nem akarja hosszabban igénybe venni az esküdtek figyelmét, csak a munkarendről beszél még. Ők, a munkások, követelték a munkarend kifüggesztését. Ha volt kifüggesztve, az ott volt, a hol a munkás nem látta. Hiszen a védelem tanui sem tudják, hogy hol volt az kitéve. A védelem tanui csak erkölcsi tanuként szerepelnek. Ő sem akarta a vállalkozókat sérteni; nem a vállalat fejeit, hanem a rendszert értette. Ha személyileg akart volna sérteni, kitéhette volna a Neuschloss Ödön és Marcel nevet is. Ő nem követett el sem becsületsértést, sem rágalmozást. *Ha ő felelős a többi kőművesek szavai után irt közleményért, akkor a vállalkozók megbízottja is felelős ígéreteiért.* Így mondta ő, hogy *»biztunk a vállalkozók becsületszavában.«* Egyenesen nem mondták meg a munkásoknak, hogy akkordmunka lesz, ezt érte ő a *»ravasz, hazug fogások«* alatt. Hogy nem ismernek emberben embert, hanem teherhordó állatot: ez is igaz, mert 10—18 órát dolgoztatni nem más. A mi az öreg családapákat illeti, a hol a magánvádló oly szépen és cifrán lefestette őt, Bánfi pallérral már e tárgyban tárgyaltak a kapitányságnál, s erre Bánfi azt mondta:

— Nekünk errő kell, a ki öreg, menjen kapálni!

Pedig ezek nem voltak öregek, csak gyengébbek, mint a fiatal munkások.

Ő csak kötelességet teljesített a közlemény megírásával, mert a munkások őt megbízták sérelmeik orvoslásával. De a vállalat iránt is megtette kötelességét, mert jó viszonyra intette őket. De nem írhatta oly csinosan a felhívást, mint a vállalatához beadott kérvényt,

oka volt a munkások mellőzése karácsony hetében. Nem a Lucifer irtatta vele, hanem a keserűség.

Mint szocialista fejezi be a beszédét. Nem félt attól, hogy börtönbe kerül; csak a tényállást adta elő és csak ezért védekezett.

Reméli, hogy a rendszer ellen tett állításai bebizonyultak. Célja nem volt személyeket sérteni, csak a rendszert akarta leleplezni.

Felmentést vár az esküdtek lelkiismeretétől.

Nagy Dezső dr

röviden válaszol. Vádlott folytatta a megkezdett rendszert, valótlan dolgokat mondott védelmében. Egyet említ csak, hogy vádlott folytonosan a parti-akkord munkát emlegette. Pedig ily munka a vállalatnál elő nem fordult, hanem volt csoportmunka. Ebben áll az ő rosszhiszeműsége. Ő nem igazi szocialdemokrataként állította fel, hanem ennek ellenkezőjét. A vizsgálat során nyíltan beismerte a vádlott, hogy Neuschloss Ödön és Marcell akarta sérteni. Ezt letagadni most nem lehet a rendszer emlegetésével. Olyan ez, mint a ki levélben legazemberezz valakit és kihúzza a »gazember« szót, de úgy hogy azért — el lehessen olvasni. Most is a rendszer mellé bujlik vádlott és csak karrikatúrája a szocialis eszmékért vértanuságra kész embernek.

Hiszi, hogy az esküdtszék elítéli vádlottat és az le is fogja büntetését ülni, de nem mint szocialista vértanu, hanem mint közönséges becsületsértő és rágalmozó.

Schmira Károly

végzavában visszautasítja a megretirálást. Igenis a vállalkozók ellen nincs kifogása, hanem a rendszer ellen. A vállalkozókat nem is ismerte. Most a tárgyaláson látta közelről Neuschloss Marcellt. Hiszi, hogy teljes igaza van és várja felmentését, bár bátran néz a büntetés elé is. Bizik az esküdtszék lelkiismeretében és kéri felmentését.

Elnök felhívására panaszosok képviselője kijelenti, hogy Neuschloss Ödön és Marcell részéről, tehát két személy részéről tételt panasz.

Egynegyed kilenc volt, mikor az elnök a végtárgyalás befejezéséig a bizonyítási eljárás anyagát összegezte, a mi eltartott jó félórát, míg végre az elnök feltette a kérdéseket:

1. Szerzője-e a vádlott az inkriminált nyomtatványnak?

2. Van-e abban rágalmozás?

3. Van-e benne becsületsértés?

4. Vétkes-e a vádlott a rágalmozásban?

5. Vétkes-e a vádlott a becsületsértésben?

E kérdések külön-külön a két panaszost illetőleg feltették s így összesen 10 kérdés volt.

Az esküdtek kilenc óra előtt öt perccel vonultak vissza, hogy meghozzák a verdiktet.

A verdikt.

Az esküdtek tanácskozása épen háromnegyed óráig tartott, ekkor ismét megjelentek és dr. Nick Alajos ügyvéd, esküdtársai megbízásából kihirdette a verdiktet:

Az első kérdésre, hogy szerzője-e a vádlott az inkriminált közleménynek: *12 igen*;

a második kérdésre, hogy foglaltatik-e abban rágalmozás Neuschloss Marcelre nézve: *10 igen, 2 nem*;

a harmadik kérdés elesett;

a negyedik kérdésre, hogy vétkes-e a vádlott a Neuschloss Marcel ellenében elkövetett rágalmozásban: *10 igen, 2 nem*;

az ötödik kérdés elesett.

Ugyanily öt kérdés volt Neuschloss Ödön panaszost illetőleg feltéve s ezeknél is a szerzőségénél *12 igen*, a többinél *10 igen, 2 nem* volt a határozat.

A verdikt a vádlott előtt is kihirdettét, Neuschloss Marcel személyesen szölt és előadta, hogy ő csak évek hosszú során becsületes munka útján szerzett becsületes hírnevét akarta tisztázni, mikor vádlottat az

esküdtszék elé állította. Azt akarta, hogy az általa szört rágalmozás ott cáfoltatassanak meg. Neki fényes elégtétel az esküdtek verdiktje s mert fényesen rehabilitálva van: *ezért a bíróságot csak a legenyhébb büntetés kiszabására kéri.*

Az ítélet.

Erre a bíróság visszavonult ítélethozatal végett, a mit egynegyed tizenegy órakor hirdettek ki ő felsége a király nevében. E szerint a törvényszék Schmira Károlyt a btkv. 258. §-ába ütköző és a 259. §. szerint minősülő kétféle rágalmazás vétségeért a btkv. 96 és 97. §-ai felhívásával, fogatbavételől számitandó **tizennégy napi fogházra** és behajthatatlanság esetén 2 napi fogházra átváltoztató 10—10 frt pénzbüntetésre, továbbá 19 frt 20 krajcár bünyügyi költség megfizetésére ítéltetett. Egyben köteleztetett panaszosoknak 90 frt eljárási költséget a jogerőre emelkedéstől számitandó 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni. Az ítélet megokolásában enyhítő körülményként van felemlítve, hogy vádlott büntetlen előéletű és hogy a panaszos kijelentette, mikép a legenyhébb büntetést kéri ellene.

— Vádlott, hallotta az ítéletet. Jogában áll ellene semmiségi panaszsal élni, szölt az elnök. Jelent be semmiségi panaszt?

— Nem, felelte Schmira.

— Panaszosok képviselője?

— Szintén megnyugszom.

— E szerint az ítélet azonnal jogerőre emelkedvén, az elíteltet átadom a királyi ügyészség jelenlevő tagjának büntetése kiállása végett.

Egynegyed tizenegy mult tiz perccel, mikor az elnök ez utolsó kijelentésével a tárgyalás véget ért. A túlsufolt, füledt levegőjü teremben egész eddig kitartott a hallgatóság s ekkor egyszerre kiürült a terem.

Schmira Károlyt pedig Zsolnay György, királyi főügyési helyettes szölitotta magához s aztán a börtönörök közt az elítelt is elhagyta a végtárgyalási termet.

És egy fiakker robogott a törvényszéki palota elé, melybe beült az elítelt s szembe vele két szuronyos börtönör, a bakra pedig felült a kocsis mellé Trixler Aladár rendőrbiztos és bevitték, a Kisfaludy-utcán át a sörház-utcára kerülve, a királyi ügyészség fogházába Schmira Károlyt, a ki legelső útját is a börtönbe ilykép olyan mód tette meg, a mi nagyuraknak is csak ritkán jut.

A törvényszéki palota kapuja előtt álló egy szakasz katonaság tisztje pedig nyomban tanácskozott Oberhammer Antal h. rendőrkapitánynyal, hogy — most már talán haza lehetne menni?!

Ostromállapot.

A kirendelt katonaság a Széchenyi- és Majláth-terem való állomásozáson kívül, szakaszonként járta be a főterre vezető utcákat és kilenc óra után meg is tisztította azokat a néptől. Sebesülés, vagy zavargás sehol sem fordult elő; csupán hat darab bepálinkázott napszámot vittek be a rendőrök és négy embert olyant, a ki a gyakori felszólításra sem tágitott helyéről. Ezek az éjszakát a kóterben töltötték s ma délelőtt történt kihallgatásuk után szabadon bocsájtattak.

Egy sajnálatos balesete mégis volt a tegnapesti ostromállapotnak. Novák János, 52-ik gyalogezredbeli kapitány, lova megbokrosodott és a Mária-utca sarkán lovasát levette. A kapitány eszméletlenül maradt az aszfalton s úgy kellett lakására kocsin haza szállítani, hol most ápolás alatt van.

A kirendelt katonaság éjjel tizenkét órakor vonult be a kaszárnyákba, a gyalog és lovas rendőrszolgálat pedig éjjelután két órakor hagyták abba a cirkálást, melyet tegnap reggel hat óra óta megszakítás nélkül végeztek.